

реслідування розглядати з точки зору аналізу ситуацій, які їх наповнюють. Так, окремому розгляду підлягають ситуації, що складаються на момент внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, на початковому та подальшому етапах досудового розслідування, а також під час проведення слідчих (розшукових) дій.

Прихильниками ситуаційного підходу пропонується поділяти усі ситуації на сприятливі та конфліктні. В теоретичному плані саме та частина криміналістичної ситуалогії, яка досліджує конфліктні ситуації та створення алгоритмів дій слідчого у них, на нашу думку, і буде входити до теорії подолання протидії кримінальному переслідуванню як її складова частина.

Серед основних праць того періоду варто зазначити докторські дисертації О. Я. Баєва «Основы предупреждения и разрешения конфликтов и конфликтных ситуаций в деятельности следователя» (1986 р.), Л. Я. Драпкіна «Основы криминалистической теории следственных ситуаций» (1988 р.), Т. С. Волчецької «Криминалистическая ситуалогия» (1997 р.), кандидатську дисертацію Д. В. Кіма «Следственная ситуация как информационно-познавательная система в деятельности по расследованию преступлений: по материалам корыстно-насильственных преступлений» (1999 р.), наукові праці М. І. Кулагіна, М. І. Порубова «Организация и тактика допроса в условиях конфликтной ситуации» (1977 р.) тощо.

Наукові розробки вказаних періодів (початкового та розробки теорії криміналістичної ситуалогії) представили собою теоретичну основу для законодавчого визнання існування протидії кримінальному переслідуванню.

Токарчук Юлія Анатоліївна
слухач магістратури

Науковий керівник – **Шаблистий Володимир Вікторович**
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального права та кримінології

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРАВОВОГО ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ

З моменту введення законодавцем поняття «кримінальний проступок» до Кримінального процесуального кодексу України залишається більше питань, аніж відповідей щодо цієї категорії кримінальних правопорушень. Головною проблемою є те, що кримінальний проступок існує лише у нормі процесуального права, яка не може бути застосована за відсутності цього інституту в нормах матеріального права. За цей час у науковому товаристві сформувалися різні протилежні думки щодо цього питання.

Відповідно до Розділу X (Прикінцеві положення) КПК України положення, які стосуються кримінального провадження щодо кримінальних проступків, вводяться в дію одночасно з набранням чинності законом України

про кримінальні проступки [2]. З цього витікає, що має бути прийнятий законодавчий акт, який нормуватиме кримінальні правопорушення окремо від Кримінального кодексу. Втім, ця настанова, викладена в КПК України, не виконується в реальності та не знаходить підтримки серед науковців.

Зокрема, наразі у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження кримінальних проступків» (реєстр. № 2897 від 03.06.2015), поданий народними депутатами України Кожем'якіним А.А. та іншими (доопрацьований), у пояснювальній записці до якого наголошується недоцільність об'єднання кримінальних проступків в окремому Кодексі або Законі про кримінальні проступки, оскільки його загальні положення майже повністю будуть дублювати положення Загальної частини Кримінального кодексу [3]. На думку авторів, такий стан правового регулювання не відповідатиме принципу уніфікації кримінального законодавства та мінімізації нормативного матеріалу.

Проте, на нашу думку, прийняття законопроекту № 2897 матиме наслідки у вигляді колізій норм Кримінального кодексу та внесення змін до КПК, у якому законодавець вказав на необхідність існування інституту кримінальних проступків.

За ідеєю законодавця, засудження за вчинення кримінального проступку не матиме такого негативного правового наслідку, як судимість. Але саме судимість є ознакою кримінальної відповідальності та відрізняє її серед інших видів відповідальності. Крім цього, метою проекту є поступова декриміналізація деяких злочинів, але ж разом із внесенням до Кримінального кодексу адміністративних та інших правопорушень у вигляді проступків, вони набуватимуть статусу кримінальних правопорушень, тобто навпаки – криміналізуватимуться. В цей час одним із завдань проекту є відмежування кримінального проступку від суміжних категорій правопорушень (злочину чи адміністративного правопорушення). Постає питання – чи доцільно називати проступки кримінальними?

Кафедра кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія» вважає, що проблему кримінального проступку необхідно вирішувати в контексті КК України, а саме визначити в Загальній частині КК поняття кримінального правопорушення та його види (злочин і кримінальний проступок), уточнити підставу кримінальної відповідальності та внести відповідні зміни в класифікацію злочинів. Особлива частина КК також повинна бути переглянута, до неї необхідно внести певні зміни, пов'язані із запровадженням кримінального проступку в кримінальне законодавство України [1].

На противагу, фахівці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого наполягають на необхідності введення інституту проступку у вигляді нового виду юридичної відповідальності, відмінного від адміністративної та кримінальної. Ці ідеї науковці відобразили у Концепції впровадження проступку шляхом прийняття Закону (Кодексу) України про проступки [4].

У свою чергу, М.І. Хавронюк також підтримує думку, що «шлях розміщення їх у чинному КК не може бути визнаний оптимальним, оскільки вимагав би суттєвої і невинуватої ревізії КК, створив би плутанину в структурі його норм та інститутів... це призвело б до невинуватої криміналізації

значного масиву діянь, що негативно відбилось б на криміногенній ситуації в суспільстві, штучно збільшило б статистичні показники, що, без сумніву, створило б негативне уявлення про політичну ситуацію в країні».

З викладеного можемо дійти висновку, що існують такі актуальні проблеми впровадження інституту кримінального проступку до закону про кримінальну відповідальність, як: внесення невиправданих змін до Кримінального кодексу України, поява нового виду юридичної відповідальності, що є суміжною між адміністративною та кримінальною, а також невідповідність проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження кримінальних проступків» (реєстр. № 2897 від 03.06.2015) вимогам КПК України, в якому закладено основу для прийняття закону про кримінальні проступки; впровадження даного інституту піддано критиці з боку наукової спільноти. Пропонуємо продовжити наукове дослідження цього питання в напрямку обґрунтування доцільності впровадження інституту кримінальних проступків до закону про кримінальну відповідальність, з урахуванням потреб та реальних можливостей органів досудового розслідування Національної поліції.

1. Кримінальний проступок у доктрині та законодавстві : монографія / авт. кол. : В.О. Туляков, Г.П. Пімонов, Н.І. Мітрицян [та ін.] ; за заг. ред. В.О. Тулякова. – Одеса : Юридична література, 2012. – 424 с.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс] / Верховна рада України – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

3. Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження кримінальних проступків» № 2897 від 19.05.2015 [Електронний ресурс] / Верховна рада України – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55214.

4. Тацій В.Я. Концепція впровадження проступку шляхом прийняття Закону (Кодексу) України про проступки (проект для обговорення) / Василь Тацій, Володимир Тютюгін, Оксана Капліна, Юрій Гродецький, Антон Байда // Юридичний вісник України. – 2014. – № 21. – С. 12-13; № 22. – С. 12-13 ; № 23. – С. 12-13.